26.1.2023 Julkinen

Eduskunta
Liikenne- ja viestintävaliokunta

Viite: VNS 15/2022 vp

VR-Yhtymän kommentit valtioneuvoston selontekoon kansallisesta ilmastonmuutokseen sopeutumissuunnitelmasta vuoteen 2030 - Hyvinvointia ja turvallisuutta muuttuvassa ilmastossa

VR-Yhtymä Oyj (jäljempänä VR) kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkokentässä mainitussa asiassa ja lausuu siitä seuraavaa:

Pitkäjänteistä ympäristö- ja ilmastotyötä

Valtioneuvoston selonteko esittelee kansallisen suunnitelman sopeutumisesta ilmastonmuutoksen vaikutuksiin. Sopeutumissuunnitelman tavoitteena on vahvistaa ilmastonmuutokseen sopeutumista edistämällä ilmastoriskien hallintaa ja ilmastokestävyyttä. Selonteko ulottuu vuodelle 2030.

Järjestelmällistä ilmasto- ja ympäristötyötä on tehty VR-konsernissa jo noin kolmekymmentä vuotta. VR on sitoutunut omalla toiminnallaan pienentämään liikenteen ympäristövaikutuksia ja yhteiskunnan hiilijalanjälkeä kantaen samalla oman vastuunsa Suomen ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Kasvattamalla joukko- ja raideliikenteen suosiota pystytään kasvattamaan myös kädenjälkeä eli vähentämään asiakkaiden ja koko Suomen päästöjä. VR tekee osansa globaalissa ilmastotyössä, johon se on sitoutunut myös YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden edistämisen kautta. Tavoitteena on raideliikenteen kulkumuoto-osuuden kasvattaminen matkustajaliikenteessä 10 prosenttiin (6,2 % vuonna 2019) ja tavaraliikenteessä 30 prosenttiin (25,5 % vuonna 2019).

VR on osallistunut LVM:n valmistelutyöryhmän kautta liikenteen hallinnonalan sopeutumissuunnitelman laadintaan.

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit junaliikenteelle

Ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit junaliikenteelle ovat lähinnä sään ääri-ilmiöiden, kuten myrskyjen, lumen, tulvien ja helleaaltojen, aiheuttamat haitat liikenteelle ja rataverkolle. Ne aiheuttavat viivästyksiä liikenteelle ja lisäävät kustannuksia. Rautatieliikenne on myös riippuvainen toimivista sähkö- ja tietoliikenneverkoista.

Ilmastonmuutoksen edetessä rataverkon kunnossapito ja korjausvelan vähentäminen on entistäkin tärkeämpää. Myös energian hinnan nousu ja päästöjen vähentäminen tuovat taloudellisia vaikutuksia. VR:llä on käynnissä TCFD-viitekehyksen (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) mukainen ilmastoriskien ja -mahdollisuuksien käsittely.

VR-Yhtymä Oyj
Postiosoite
PL 488, 00096 VR
Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki
P. 029 4343
etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi
Y-tunnus 1003521-5

Rautatiejärjestelmällä on keskeinen rooli osana yhteiskunnan toimintavarmuutta

Rautatiejärjestelmä muodostaa kriittisen fyysisen ja digitaalisen infrastruktuurin, jonka turvallisuudesta sekä resilienssistä tulee huolehtia. Luotettavasti ja tehokkaasti toimiva rautatiejärjestelmä itsessään on huoltovarmuuden tae. Yhteiskunnalle kriittisen rataverkon toimintakyvystä huolehtiminen osana ilmastonmuutokseen sopeutumista vahvistaa myös yhteiskunnan toimintavarmuutta.

Toimiva ja tehokas rautatielogistiikkajärjestelmä on edellytys raskaan teollisuuden ja elinkeinoelämän kilpailukyvylle. Junaliikenne osana julkista liikennettä toimii välttämättömän työ- ja asiointimatkustuksen mahdollistajana ja vahvistaa sosio-ekonomista tasa-arvoa. Vihreän siirtymän saavuttamiseksi entistä enemmän kuljetuksia ja matkoja on siirrettävä energiatehokkaaseen ja vähäpäästöiseen raideliikenteeseen.

Sähkönjakelun jatkuvuuden varmistaminen on kriittistä VR:n toiminnalle ja laajemmin koko rautatieliikennejärjestelmälle

Energian saatavuuden muutoksiin liittyvät mahdolliset sähköjakeluhäiriöt ja häiriöt kevyen polttoöljyn saatavuudessa haittaisivat merkittävällä tavalla koko Suomen rautatiejärjestelmää ja vaikeuttaisivat ihmisten liikkumista ja elinkeinoelämän kuljetuksia.

VR:n matkustajaliikenteestä 95 % ja tavaraliikenteestä 80 % on sähkövetoista. Sähkövetoisen kaluston korvaaminen dieselvetoisella kalustolla ei ole mahdollista. Totaalikatkokset sähkönjakelussa johtaisivat junaliikenteen pysähtymiseen.

Ratasähköä, liikenteenohjauksen toimintoja, turvalaitteita, asemien matkustajainformaatiota ja muuta asema- sekä ratainfraan liittyviä kriittisiä laitteistoja koskevat sähkökatkokset pysäyttäisivät liikenteen välittömästi ja aiheuttaisivat merkittäviä häiriöitä raideliikennejärjestelmälle valtakunnallisesti. Lisäksi sähkökatkot aiheuttaisivat turvallisuushaasteita.

Perusväylänpidon rahoitustaso on pidettävä vakaana ja riittävällä tasolla ilmastonmuutoksen aiheuttamien muutosten hallinnoimiseksi

VR kantaa huolta rataverkon tulevaisuuden rahoitusnäkymistä myös huomioiden kustannusten raju nousu. VR pitää tärkeänä, että perusväylänpidon taso pidetään vakaana ja riittävällä tasolla rataverkon toimintavarmuuden lisäämiseksi, palvelutason ylläpitämiseksi ja korjausvelan vähentämiseksi. Hyväkuntoinen infra luo resilienssiä ilmastonmuutoksen aiheuttamia sään ääri-ilmiöitä vastaan.

Radan huonosta kunnosta johtuvien tilapäisten nopeusrajoitusten aiheuttamat turhat kiihdytykset kuluttavat energiaa ja aiheuttavat liikenteelle suuremman jalanjäljen. Esimerkkitapauksessa yhden nopeusrajoituksen aiheuttamalla ylimääräisellä energiankulutuksella lämmitettäisiin vuodessa 60 sähkölämmitteistä omakotitaloa. Radan huonosta kunnosta johtuvia tilapäisiä nopeusrajoituksia on tällä hetkellä useita kymmeniä eri puolella Suomen rataverkkoa. Kaukojunien myöhästymisistä on viime kuukausina jo lähes 60 % johtunut ratainfran häiriöistä. Rataverkon huono

VR-Yhtymä Oyj

Postiosoite
PL 488, 00096 VR

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi

Y-tunnus 1003521-5

kunto heijastuu energiakriisin myötä paitsi junaliikenteen täsmällisyyteen myös suoraan VR:n liiketoimintaan merkittävästi kohonneiden energiakustannusten kautta.

Pitkäjänteinen liikennejärjestelmäsuunnittelu Liikenne 12 -suunnitelman puitteissa yhdessä rataverkon haavoittuvuuksien kartoittamisen ohella ovat konkreettisia toimenpiteitä, joilla suunnitelmassa tuetaan rataverkon ilmastokestävyyttä. Liikenneverkon onnistuneilla sopeuttamistoimilla parannetaan myös Suomen elinkeinoelämän ja teollisuuden resilienssiä ilmastonmuutosta vastaan.

Sopeutumissuunnitelmassa on todettu, että ilmastonmuutoksen aiheuttamien toimenpiteiden vieminen kunnossapitoon edellyttää rahallisia lisäresursseja. Samalla on arvioitu, että lisäpanostusten vaikuttavuus ja ennakoivien toimenpiteiden hyödyt yhteiskunnan toimintavarmuuteen ja Suomen kilpailukykyyn sekä omaisuuden kustannustehokkaaseen kunnossapitoon ovat moninkertaisia. VR yhtyy suunnitelmassa esitettyyn johtopäätöksen, jonka mukaisesti kunnossapitopanostukset infrastruktuuriin ovat tärkeitä ja kustannustehokkaita toimenpiteitä ilmastonmuutokseen sopeutumisen näkökulmasta.

VR-Yhtymä Oy

Jonna Juslin
johtaja, yhteiskuntasuhteet ja kansainväliset asiat

VR-Yhtymä Oyj

Postiosoite
PL 488, 00096 VR

Käyntiosoite
Radiokatu 3, 00240 Helsinki

P. 029 4343

etunimi.sukunimi@vr.fi
www.vrgroup.fi

Y-tunnus 1003521-5